

Mötesplatsen

Om en förskolemiljö där de yngsta barnen möts genom sitt utforskande

FÖRFATTARE: CHRISTEL EKLÖF, HELÉN FONOVICH
OCH SEBASTIAN BRUKROKEN

ARTIKEL NUMMER 14/2014

Abstract

Artikeln beskriver en uppbyggnad av en utforskande miljö i en förskola, med syftet att ge en kvalitativ läromiljö med fokus på att barnen i sitt utforskande kunde mötas, samspela och reflektera tillsammans. Tillvägagångssättet var att först observera barngruppen och sedan reflektera inom arbetslaget över vilka intressen vi sett och vilka utmaningar vi kunde ge tillbaka i miljön för att möjliggöra vårt syfte. Under det år som barnen har varit i denna miljö har vi sett många gemensamma upptäckter, glädjefyllda möten och vi har sett en ny barngrupp hitta varandra genom den gemenskap som har byggts upp i dessa samspel.

Christel Eklöf är teamledare och barnskötare och arbetar på Förskolan Vi som Växer Sunnebo på avdelning Stubben. E-postadress: stubben@visomvaxer.se

Helén Fonovich är barnskötare och arbetar på Förskolan Vi som Växer Sunnebo på avdelning Stubben. E-postadress: stubben@visomvaxer.se

Sebastian Brukroken är förskolechef och förskollärare på Förskolan Vi som Växer Sunnebo E-postadress: sebastian@visomvaxer.se

Denna artikel har den 16 december 2014 accepterats för publicering i Skolportens numrerade artikelserie för utvecklingsarbete i skolan av Nacka kommuns läsgrupp med Björn Söderqvist fil. dr. samt rektor, Nacka kommun, som gruppens ordförande.

Fri kopieringsrätt i ickekommersiellt syfte för kompetensutveckling eller undervisning i skolan och förskolan under förutsättning att författarens namn och artikelns titel anges, samt källa: Skolportens artikelserie. I övrigt gäller copyright för författaren och Skolporten AB gemensamt.

Denna artikel är publicerad i Skolportens nättidskrift Undervisning & Lärande:
www.skolporten.se/forskning/utveckling/

Aktuell metodbok med författaranvisningar:
www.skolporten.se/metodbok

Vill du också skriva en utvecklingsartikel? Mejla till redaktionen@skolporten.se

Innehållsförteckning

Abstract	2
1. Inledning	5
2. Syfte	6
3. Metod	6
4. Huvuddel	7
<i>4.1 Bakgrund och uppstart</i>	<i>7</i>
<i>4.2 Tyger och andra taktila material</i>	<i>9</i>
<i>4.3 Speglar och ljus</i>	<i>9</i>
<i>4.4 Tyngder och färg</i>	<i>10</i>
<i>4.5 Barngruppen i den nya miljön</i>	<i>10</i>
5. Resultat och diskussion	11
6. Bilaga	14
7. Referenslista	15

1. Inledning

Vi* arbetar på en småbarnsavdelning med 15 barn (ålder 1-2,5 år) i en förskola med inspiration från Reggio Emilias pedagogik. Likt många förskolor som tillämpar Reggio Emilia-pedagogik ser vi den fysiska miljön som en resurs och vi betraktar den som den tredje pedagogen i förskolemiljön utöver pedagogen och barnen själva. Genom att utforma miljön på ett inspirerande sätt möjliggör vi vägar till upptäckande, utforskande och delat lärande. Vi försöker även stimulera möten och samspel mellan barnen. Vi har inspirerats av läraren och forskaren Anna Forsell som beskriver att pedagogens uppgift är att planera och arrangera miljön så att den blir utmanande och ger förutsättningar för skapande och kreativitet (Forsell, 2005).

Vi strävar efter förhållningssättet att utgå ifrån barnens intressen, att se det kompetenta barnet och därefter skapa miljöer för barnen med syftet att de själva ska kunna tillägna sig kunskap. Likt Bjervås beskriver (2003, s. 55) att ”kompetens i hög grad för tankarna till förmågan att lära oss.” Bjervås fortsätter också med att beskriva Sommers (Sommers i Bjervås, 2003 s. 55) teorier om att ”som lärare, och i och med det en av de aktörer som samspelar med barnen, är min syn på barn, kunskap, lärande samt den pedagogiska miljön, viktiga byggstenar som tillsammans konstruerar min bild av det kompetenta barnet. Med pedagogisk miljö menas här hur lärare tänker kring, samt presenterar och organiserar rum och material i förskolan. Detta skapar i sin tur det pedagogiska sammanhang som barnen vistas i, och där deras förmågor och kompetenser har möjlighet att bli synliga, att utvecklas eller begränsas.”

Vi ser hur viktigt det är att erbjuda en miljö där barnet kan dra nytta av sina kompetenser.

Vi ser också ett värde att barnen utforskar tillsammans, det ger ett delat lärande. Likt läroplanen (Lpfö 98, 2010) för förskolan och tanken om förskolans uppgift vill vi främja en glädje för ett ”livslångt lärande” och lära barnen att tänka processinriktat för att se sin egen läroprocess och därmed förstå glädjen i att lära sig oavsett ämne.

Artikeln nedan beskriver hur vi med detta som utgångspunkt startade ett projekt; hur vi byggde upp en plats i syfte att ge barnen en utforskande miljö där de kunde mötas och lära känna varandra.

**Med ”vi” avses fortsättningsvis artikelförfattarna*

2. Syfte

Syftet med denna artikel är att beskriva hur vi byggde upp denna miljö och vi vill även delge till andra inom förskola och skola hur betydelsefull miljön är för ett lustfyllt lärande.

3. Metod

För att strukturera upp denna nya miljö så diskuterade vi först inom arbetslaget* vad vi ville ge för nya möjligheter och vilka material som skulle kunna vara lämpliga. Vi reflekterade över det vi hade sett och de observationer vi tidigare gjort. Vi hade under det tidigare pedagogiska året arbetat med ett känselprojekt som startat tankar inom arbetslaget att forma om miljön på avdelningen, utefter barnens visade intressen.

På förskolan jobbar vi projektinriktat. Vi tar tillvara på barnens intressen och tankar och låter det leda processen vidare. I våra projektarbeten synliggör vi de olika läroplansmålen (Lpfö 98, 2010) på ett enkelt och konkret sätt. För att följa barnens läroprocesser jobbar vi med pedagogisk dokumentation, dels för att följa barns läroprocesser, men också för att synliggöra vårt eget arbetssätt. Vi hoppades att den nya miljön skulle väcka barnens intresse och att en bra grund för ett nytt projekt skulle växa fram. Utifrån nämnda känselprojekt, som vi drev på avdelningen Stubben året innan, såg vi många glädjefyllda möten mellan barnen i deras utforskande av olika taktila material som vi erbjöd. Under det projektet såg vi hur gruppen svetsades samman och det stora värdet i deras gemensamma upptäckter. Detta ville vi ta med oss och ge till den nya barngruppen, därför byggde vi upp denna nya miljö där vi möjliggjorde många olika möten genom många olika material.

Då vi jobbar med pedagogisk dokumentation som arbetssätt och verktyg hade vi många observationer att gå tillbaka till och kunde inom arbetslaget reflektera utifrån detta genom att använda oss av bilder, citat och reflektioner. Vi ser också ett stort värde i att reflektera tillsammans istället för enskilt, då vi kan se olika processer och sedan kan sammanföra detta i en större helhet genom diskussioner och gemensamma reflektioner. Vi kan hjälpa varandra att se observationer i nya perspektiv, vi ser alla olika läranden i barnens processer och tolkar det på olika sätt mot bakgrund av tidigare erfarenheter eller vilka intressen vi är fokuserade på. Palmer (2012) beskriver reflektionsarbete inom arbetslaget på följande sätt ”att läsa en dokumentation handlar om att förflytta sig mellan olika perspektiv och öva på

**Med arbetslaget menas artikelförfattarna Christel Eklöf och Helen Fonovich samt två övriga pedagoger på avdelningen.*

att försöka förstå det som man ser utifrån på en rad olika betraktelsesätt.” Hon fortsätter med: ” (...) genom att göra olika läsningar, olika tolkningar, blir det möjligt att se på samma dokumentation flera gånger och varje gång inta ett nytt perspektiv. Då framträder flera olika bilder av barnet och av verksamheten och det blir möjligt att förstå dokumentationen på flera olika sätt.” (ibid s. 56)

När vi sedan berättar och diskuterar våra olika observationer inom arbetslaget kan vi se och upptäcka nya möjligheter med hjälp av varandras reflektioner kring detta.

Vi har också en reflektionstavla uppe på avdelningen där vi under dagens/veckans gång kunde sätta upp våra egna anteckningar och iakttagelser, denna kunde vi sedan reflektera kring på våra gemensamma möten för att hela tiden följa processen och välja hur vi kunde gå vidare. Reflektionstavlan gav oss möjlighet att fatta pedagogiska beslut grundade i pedagogiska teorier och beprövad erfarenhet, ett arbetssätt som vi ofta praktiserar.

4. Genomförande

4.1 Bakgrund och uppstart

Våren 2013 drev vi, som redan nämnts, ett känselprojekt på Stubben. Vi hade under hösten 2012 först observerat ett starkt intresse hos barnen för sniglar och grodor. Vi funderade inom arbetslaget vad vi skulle kunna erbjuda barnen i projektform för att utmana barnen i detta visade intresse. Under observationsfasens period såg vi snart att det inte var djuren i sig som var den största fascinationen, utan det var att hålla i djuren. Vi såg att barnen sökte upplevelser med andra sinnen; att utforska med känselsinnet. När vi upptäckte detta intresse fick vi återigen ta en diskussion inom arbetslaget och vi ställde oss frågor som exempelvis

- Hur skulle vi kunna utmana barnen i detta?
- Hur skulle vi kunna ge dem möjligheter att utforska detta?
- Vad ville vi möjliggöra för upptäckter?

Vi kom fram till att vi ville ge barnen upplevelser med känselsinnet genom att utforska olika material med händerna. För att tydliggöra de olika skillnaderna i materialen skulle vi skapa kontraster mellan olika material, för att förstärka intrycket. Vi planerade projekt-tillfällen med två barn åt gången och med två kontrasterande material bredvid varandra; det kunde vara varmt-kallt eller hårt-mjukt.

Vid första tillfället dukade vi upp en bunke med kallt transparent slajm och en bunke med rumstempererat vitt mjukt vetemjöl. Barnen fick här välja vad de ville känna i, och hur. De fick också välja om de ville utforska materialet med verktyg som exempelvis när ett

barn ställde frågan: ”Kan man klippa i slajm?” Vi erbjöd då barnet en sax som verktyg för att söka svar på sin fråga. Vi vill vara medforskande pedagoger och när vi fick en sådan fråga ville vi ge möjligheten för barnet att söka svar på sin fråga, här möjliggjorde vi då för barnet att söka olika vägar i sitt utforskande.

Under detta projekt såg vi en stor nyfikenhet och upptäckarglädje växa fram. Barnen valde att utforska inte bara med händerna utan även ta upp material mot kinden och på detta sätt utforska med känselsinnet. Detta växte och efter nya diskussioner inom arbetslaget ville vi utveckla detta ännu mer. Vi kom fram till att vi ville att detta projekt skulle finnas tillgängligt på avdelningen och inte bara vid de enstaka projekttillfällena. För att genomföra detta skapade vi en fast känselstation på avdelningen. Vi lade fram flera olika påsar fyllda av transparent slajm och vitt vetemjöl som alltid skulle vara tillgängligt. Tillsammans med barnen klädde vi in ett bord och en stol med taktila material med olika strukturer, materialen var bland annat strävt sandpapper, spikmatta, glatt blankt silkestyg, bubbelplast, bomull, mjukt lurvigt ulltyg, transparent plast, en skummadrass med mjuka taggformar och perforerat tylltyg. Allt detta blev en naturlig del av vår avdelning och barnen började ta egna initiativ till att utforska detta genom olika metoder som till exempel att lägga slajmpåsen på ett ljusbord.

Detta projekt pågick under det pedagogiska året och vi såg många spännande upptäckter, som kommer att beskrivas i kapitel 5. Vi valde att avsluta känselprojektet med en stor känselbana som vi byggde upp i vår matsal. Känselbanan bestod av ett stort antal olika stationer och tanken vara att barnen nu skulle få utforska med fötterna. Vi ställde fram stora rymliga lådor med vetemjöl, vatten, blöta disktrasor, salt, playdodeg och en utlagd spikmatta. Först började barnen gå runt och stå med fötterna i de olika lådorna. Efter en stund började barnen sätta sig ner i de olika lådorna och utforska materialet med hela kroppen. Det här blev en stor avslutning på känselprojektet och vi valde att sedan ta med detta till nästa år. Det väckta intresset startade tankar inom arbetslaget om hur vi skulle kunna bygga upp en ny miljö med taktila material. Vi hade nu sett många gemensamma upptäckter och vi såg hur barnen möttes i sitt lustfyllda lärande. Vi ville ta med oss detta till följande pedagogiska år då vi visste att vi skulle få en barngrupp med många nya barn. Vi såg det här som ett möjligt verktyg för den nya barngruppen att lära känna varandra genom att mötas i sitt utforskande och då hitta en väg till samspel. Vi kunde bygga upp en ny miljö med känsel och utforskande som verktyg, då vi verkligen kunde använda miljön som tredje pedagog.

I augusti 2013 startade det nya pedagogiska året. Vi började med att sätta oss ner i arbetslaget och analysera vad vi hade gjort och sett tidigare och vad vi ville uppnå framöver. Vi började planera hur vi skulle kunna bygga upp miljön för att uppfylla vårt syfte.

Vi kom fram till att vi ville fokusera på att ge många sinnliga intryck. Därför valde vi att bredda vårt arbete så att det innefattade mer än bara känsel. Vi ville ge barnen ett rikt och intressant material som kunde stimulera många olika sinnen:

- Känsel
- Syn
- Hörsel
- Balans

Följande material skulle utgöra en bra grund:

4.2 Tyger och andra taktila material

Vi hängde upp ett stort vitt segel i taket som svepte ner mot golvet, format som en tältkoja. Under tältet på golvet lade vi två stora mjuka vita täcken, med detta ville vi ge den taktila känslan. Vi valde vitt för att ge lugnt intryck. Inuti tältet hängde vi mjuka lysdioder för att ge en ombonad effekt, men också för att barnen skulle kunna utforska med ljus och kontraster. Vi lade vita kuddar runt kojan. Bredvid det vita tyget placerade vi också ett tyg med lurvig struktur för att ge en kontrast till det släta vita tyget under kojan. Vi hängde upp ett cykelhjul från taket i låg höjd med skira transparenta tygremsor hängandes neråt för att skapa ett känselrum. I en garderob byggde vi ett vitt rum, med transparenta plastremsor som dörr och inuti garderoben satte vi fast vitt lurvigt tyg. I en annan garderob bredvid fanns sedan tidigare ett kontrasterande rum med svarta väggar och med ett svart håligt tyg framför, på golvet satte vi fast en mörk matta med svaga lysdioder i och vi erbjöd också ficklampor i denna yta.

4.3 Speglar och ljus

Vi gjorde en spegelhörna genom att täcka golv och vägg med speglar, för att barnen skulle kunna upptäcka sig själv och varandra genom olika vinklar. Vi satte fram ett lågt spegelbord tillsammans med rörliga lysdioder för att ge en arbetsyta att jobba med ljus. Vi ställde fram plexiglaskuber i olika transparenta färger och med dessa klossar ville vi möjliggöra att jobba med ljus samt utforska färg. Genom att barnen fick jobba med konstruktion på spegelbordet kunde de se optiska effekter och göra upptäckter i nya perspektiv och vinklar. Vi lade fram ett stort metallklot på golvet med spegeleffekt för att ge samspel. Vi ställde fram ett ljusbord som arbetsyta, där barnen kunde hitta nya dimensioner och effekter i ett och samma material med ljuset som verktyg.

4.4 Tyngder och färg

I fönstret satte vi ett tiotal olika små petflaskor som alla var fyllda med olika material och färger; t.ex. hälften blå färg och hälften olja, stora skramlande pärlor eller fullt med tunt tylltyg. Vi ville ge olika kontraster i vikt, färg och ljud. Något som var fullt kunde väga lätt, och något som såg halvfullt ut kunde vara tungt. Flaskorna kunde ge olika ljud och man kunde förändra sin omvärld genom att titta igenom olika färglager.

4.5 Barngruppen i den nya miljön

En vecka efter att vi byggt upp den nya miljön så startade inskolningen av den nya barngruppen. Vi valde att dela upp barnen i flera små grupper och att bara ha en liten grupp barn åt gången inne på avdelningen, medan de andra barnen hade ateljéverksamhet eller aktiviteter i utemiljön. Detta för att låta de nya barnen lära känna sin miljö i lugn och ro, en strategi vi alltid använder vid inskolningar av nya barn.

Barnen närmade sig miljön, till en början en och en. De bekantade sig med de olika stationerna och vi såg att vissa platser väckte större nyfikenhet än andra. Barnen satte sig ofta inuti segelkojan, till en början själva men efter ett tag sökte de upp varandra och satte sig tillsammans inuti kojan och erbjöd varandra att komma in. De minsta barnen använde sig mer av andra språk än de verbala i sin kommunikation. Kroppsspråk, minspel och andra uttrycksformer användes istället som verktyg för att skapa kontakt och för att hitta vägar till kommunikation. Vi såg här en början till ett samspel och att dessa stationer blev ett verktyg för att mötas. Exempelvis vid spegelstationen när ett barn satt själv och studerade sin spegelbild och hur ett annat barn då närmade sig spegeln och hur de sedan möttes i spegeln och detta blev en väg till kommunikation genom att en kontakt då skapades.

De fyllda flaskorna väckte fascination genom sina olika tyngder och det ljud som barnen upptäckte att de kunde skapa genom effekten som tyngderna gav genom olika rörelser. Ljusbordet väckte stort intresse som arbetsyta, där konstruerade barnen med plexiglasklossarna, t.ex. byggde de höga torn som de upptäckte att de kunde välla och på detta sätt utforska ljud och tyngd. De byggde också höga torn på spegelbordet, som då gav en optisk effekt. Vi klädde in ljusbordet med skyddsplast och kavlade ut playdodeg ovanpå som täckte in ljusbordet. Barnen drog då fram ljuset genom degen och kunde skapa avtryck; en väg till skriftspråket.

Det vi började se här var hur möten hela tiden skapades i denna miljö, något som möjliggjordes av de stationer vi byggt upp. Den nya miljön började utvecklas till en mötesplats. Här kunde de yngsta barnen kommunicera med de hundra språken, se nedan, på ett lustfyllt sätt och genom ett delat lärande.

Efter en tid såg vi att segelkojan var det som användes allra mest. Barnen använde segelkojan som ett rum där de valde att avskärma sig från omvärlden. Genom titt-utlekar kunde de skilja på att vara själv och vara utanför, gränsen till sin omvärld. Ofta var de två

och två inne i kajan och hittade en gemenskap i avskildheten. Så småningom blev detta rum ett naturligt rum i rummet på avdelningen och har blivit en central punkt i rollekar, men också en plats där de kan avskärma sig med en bok i lugn och ro.

5. Resultat och diskussion

Vårt syfte med projektet var att ge en miljö med möjligheter till utforskande, att hitta en brygga mellan en tillåtande och utforskande miljö, och att genom denna miljö skapa förutsättningar för samspel och hitta vägar för att mötas.

Vi kände att vi nådde vårt syfte med att skapa denna miljö. Vi såg hur barn genom sitt utforskande närmade sig varandra och på detta sätt fann en väg att lära känna varandra. Det gav en trygghet i gruppen och en tillit till varandra. Då detta är en småbarnsavdelning använde sig barnen mer av andra språk än det verbala i sin kommunikation. Här hade vi möjliggjort för barnen att samspela, utforska och upptäcka tillsammans i ett lustfyllt lärande genom att utforska med de olika sinnen och uttrycka sig med de hundra språken. Som Jonstoj & Tolgraven (2001) beskriver Loris Malaguzzis filosofi om att de hundra språken är en metafor för de många uttryckssätt ett barn ursprungligen har tillgång till för att förstå och tolka sig själv och världen. Jonstoj & Tolgraven (ibid.) beskriver också vidare hur man som pedagog utgår från ”föreställningen om att kunskap skapas i ett samspel mellan barnen, de vuxna och miljön. Det är ett undersökande och upptäckande arbetssätt där barn och vuxna samspelar, ett äventyr som man inte på förhand kan bestämma vart det ska sluta. Utan förundran, utan en livgivande gnista, uteblir den verkliga kunskapsprocessen, en process där alla sinnen används och barnen uttrycker sig på många olika sätt, ’med hundra språk’. (ibid, s. 42 ff) ” De beskriver vidare ” Materia-len och miljön ska på olika sätt bidra till att öppna de små barnens sinnen. Här möter de ljud, ljusintryck, former och föremål av många olika slag. Spegel där man kan få syn på sig själv eller kanske ett annat barn, eller båda ihop, väcker de små barnens tankar om sig själva och om sig själva i barngruppen. Allting i miljön finns där av en anledning, pedagogerna arbetar med att utforma och förändra miljön och tar den i bruk på många olika sätt. Grundtanken är att de sinnesintryck som erbjuds barnen inte ska vara banala, utan utmanande och komplexa. Man vill stimulera upptäckarglädje och reflektion” (ibid.)

Den nya miljön gav också näring till ett nytt projekt som vi också hade hoppats på, då vi under det pedagogiska året 2013-2014 har drivit ett spännande kojprojekt.

Vi har sett hur viktig och betydelsefull miljön är som den tredje pedagogen. Med den här tillåtande miljön som också inbjuder till egna upptäckter stärker det barnets tillit till sig själv, miljön hjälper barnen i det verbala språket och att bygga broar i det sociala

samspelet. Vi såg att det byggde en stark trygghet hos barnen och en bra balans att stå på. Likt läroplanen och förskolans uppdrag strävar vi efter att ”De vuxna ska ge stöd i att utveckla tillit och självförtroende. Barnens nyfikenhet, företagsamhet och intressen ska uppmuntras och deras vilja och lust att lära ska stimuleras.” (Lpfö, s.6)

Vi ställer oss frågan: Är det någon skillnad nu mot tidigare år, när vi nu har bytt miljö? När vi ser tillbaka och jämför med tidigare barngrupper så ser vi att vi har funnit ett större lugn i den nya barngruppen. När vi analyserar detta tror vi att det beror på att barnen nu gör mer medvetna, valda aktiviteter. Vi ser att vi har erbjudit och inbjudit till fler möjligheter i en miljö som också är tillåtande och inbjudande, något som kan inspirera och uppmuntra till lek. Detta styrks också av Trageton (2006) som beskriver hur en konstruktionslek kräver ostrukturerade, formbara material om barnet ska lyckas uttrycka sina tankar och känslor och utveckla sin fantasi och kreativitet. Trageton hänvisar också till Olofsson som menar att ett barn inte behöver leksaker, utan saker att leka med (Olofsson i Trageton, 2006.).

Vi har sett många fina betydelsefulla möten. Vi skulle vilja beskriva stunden som är dokumenterad på bilden i bilagan där två barn sitter i segelkojan. Det började med att ett barn satt rofyllt och tittade i en bok. Detta drog till sig intresset från ett annat barn som nyfiket närmade sig segelkojan. Utan ord satte hon sig bredvid och började också titta i boken. De visade en trygghet och tillit till varandra och här använde de sig av några av de hundra språken som kommunikation mellan varandra. Tillsammans upplevde de en gemenskap i avskildheten.

Segelkojan har varit ett verktyg som också har kunnat växla mycket i sin roll, då det emellanåt också har varit fartfyllda rollekar, där kojan har varit ett centralt objekt för leken. Barnens kreativitet har utvecklats till att förändra ett objekt på ett kreativt sätt. Genom kojan har de hittat olika vägar.

Vi har sett barn som på var sitt håll har studerat sin spegelbild, plötsligt har deras blickar mötts i bilden och de har brustit ut i ett överraskat skräck; det blev ett glädjefyllt möte.

Vi har också sett barn i egna möten med materialet, som när ett barn stod med ansiktet mot ett tunt vitt tyg. Hon blundade, och utforskade detta stilla med känselsinnet. Efter en stund gick hon framåt och lät tyget sakta dras mot ansiktet medan hon fortsatte att blunda och känna efter. Hon gjorde detta flera gånger och återupplevde upptäckten.

Något som vi i arbetslaget har reflekterat kring efteråt, som inte kom att användas som vi hade trott, var en ljuskälla med rörliga lampor. Denna lampa stod på golvet och var lättillgänglig, den inbjöd till utforskande kring spegelbordet och med olika material, men den användes ändå inte. Detta förvånade oss först, då en annan ljuskälla; ljusbordet, hade väckt väldigt mycket nyfikenhet. Våra tankar kring detta är att det skulle kunna bero på

det förhållningssätt som barnen tar med sig hemifrån om vad man får och inte får göra; att till exempel inte leka med lamporna. Detta blir en krock mellan olika normer då vi på förskolan strävar efter en utforskande och tillåtande miljö. Det blir en krock i vad man får och inte får göra. Vi tror att ljusbordet uppfattades mer som ett bord än en lampa och därmed blev mer tillåtande att jobba med.

Vi har sett ”det kompetenta barnet” då vi pedagoger enbart har skapat en miljö och sedan låtit barnen själva utveckla det vidare tillsammans. Vi har tagit ett steg tillbaka och har sedan med spänning och nyfikenhet observerat barnen och deras läroprocesser. Vi har skapat en miljö där barnet själv kunde tillägna sig kunskaper som kunde driva dem vidare i sin läroprocess. Vi såg hur miljön inspirerade barnen själva till att hitta nya platser att mötas på, som till exempel när de tittade på varandra genom ett lågt fönster och startade ett samspel genom att använda ansiktsuttryck, på varsin sida. Vi har jobbat som aktiva och lyssnande pedagoger, och när vi såg en upptäckt som exempelvis det här så gick vi efter reflektioner in i detta och gjorde tillägg i miljön efter barnens visade intressen. Fönstret fick barnen måla med filmjolk på och skapa egna små titthål. När vi lade fram ett skrovligt långt papprör med tanken att erbjuda detta som ett taktilt material, använde istället barnen detta som en kikare att titta igenom, på varandra, det blev ett kommunikationsrör. Vi såg att barnen nu hade etablerat en kontakt sinsemellan, och de hittade också nya kreativa sätt att mötas och kommunicera på.

Vi har haft ett väldigt spännande och roligt år med denna miljö. Vi ser hur viktiga vi alla är; barn, pedagoger och miljön, tillsammans gör vi en viktig helhet. Vi har alla lika stor betydelse – tillsammans.

Vi vill avsluta med att återge en text från ”Hundra sätt att tänka” (Jonstoj & Tolgraven, 2001 s.25) om uttrycket ”Det rika barnet”:

”Det barn man har valt att utgå ifrån är ett rikt, starkt, förmöget och kompetent barn ända från födseln, ett starkt subjekt, starkt i sin önskan att växa, lära sig och utforska. Barnet är en forskare i dess djupaste mening, någon som hela tiden är på jakt efter mening: ’Varför, varför, varför?’...” Barnet är ett rikt barn därför att det konstruerar sin egen kunskap, ger mening, tar ut riktning. Barnet är kompetent i sitt samspel med andra, kompetent i sitt skapande av hypoteser och mening.”

Ett barn uttrycker sig med de hundra språken, med många olika uttrycksformer. ”Vi tror att det personliga språket ser olika ut hos varje individ och att det utformas i samspel med tid, rum och andra människor”. (Pedagogiska utvecklingsenheten Förskolan Vi som växer, 2013)

6. Bilaga

Ett möte mellan två barn i segelkojan. En kommunikation och ett samspel som sker genom de hundra språken.

En bild från miljön. Flaskorna i fönstret stimulerar till utforskande i tyngd och matematik, men ger också ett sinnligt intryck i känsel och ett verktyg för samspel.

7. Referenser

- Bjervås, L. (2003). *Förskolan – barns första skola!*. I Johansson, E. och Pramling Samuelsson, I. (red.) *Förskolan – barns första skola!*. Studentlitteratur
- Forsell, A. (2005). *Boken om pedagogerna*. Liber
- Jonstoj, T. och Tolgraven, Å. (2001). *Hundra sätt att tänka*. Reggio Emilia Institutet
- Lpfö 98 (2010). *Läroplan för förskolan Lpfö 98 reviderad 2010*. Fritzes förlag.
- Palmer, A. (2012). *Uppföljning, utvärdering och utveckling i förskolan*. Skolverket.
- Pedagogiska utvecklingsenheten Förskolan Vi som växer (2013). *De hundra språken*.
www.visomvaxer.se/utforskande-pedagogik (2014-08-04)
- Trageton, A. (1996). *Lek med material*. Runa Förlag.

